

SVT FRIADES I FEM AV SEX ÄRENDEN VID NÄMNDENS FÖRSTA MÖTE FÖR SÄSONGEN

Tre Rapport-inslag prövades främst när det gällde sakligheten. Två av dem friades genom att fakta kunde visas i SVT:s yttranden medan ett fälldes på sakligheten för att tillräcklig saklighetskontroll inte gjorts innan publicering.

Ytterligare tre ärenden behandlades. Veckans brott om en mordrättegång och en skottlossning friades på alla anmälda grunder. Ett inslag i Agenda om tillståndet i Sverige friades på opartiskhet och saklighet. En oenig nämnd friade även en bakomfilm om italiensk maffiafilm i K-special som anmäldes för att vara skrämmande på barntid.

RAPPORT FÄLLEDES FÖR INSLAG OM INKOMSTKLYFTOR

FÄLLT: Rapport, SVT1, 2016-02-24, kl. 19.30, inslag om inkomstklyftor; fråga om saklighet. Dnr. 16/00597.

Påannonsen löd: "Inkomstskillnaderna mellan en VD och en låginkomsttagare fortsätter att öka. Vi har träffat en mamma som har tre jobb och trots det har svårt att få ihop ekonomin."

I inslaget sa reportern bland annat att "för sextonde gången presenterar LO en rapport som visar att löneskillnaden mellan en vd i näringslivet och en låginkomsttagare fortsätter öka". En skylt visades med bland annat texten "VD i näringslivet, 1 540 000 kr/mån". Reportern tillade "En VD inom näringslivet tjänar lika mycket som 77 låginkomsttagare", en uppgift som också illustrerades i bild.

Flera anmälare invände att det inte stämmer att en VD i näringslivet tjänar 1 540 000 kronor i månaden. I den LO-rapport som nämndes i inslaget avsåg uppgiften medelinkomsten bland verkställande direktörer i de 50 största företagen i Sverige.

SVT skrev i sitt yttrande att uppgifterna i stort sett överensstämde med LO:s pressmeddelande den aktuella dagen, men att det långt inne i den 74 sidor långa rapporten framkom att "näringslivet" representerades av verkställande direktörer i de 50 största företagen inom sju branscher, varav minst 30 finns noterade bland de med störst marknadsvärde på Stockholmsbörsen.

Granskningsnämnden konstaterar att det i grafiken uppgavs att en vd i näringslivet tjänade 1 540 000 kronor i månaden. Av handlingarna i ärendet framgår att uppgiften i LO:s rapport gällde för vd:ar i de 50 största företagen inom sju olika branscher i Sverige. Enligt nämndens mening gav inslaget en missvisande bild av vad en vd i genomsnitt tjänar per månad enligt LO:s rapport. Nämnden bedömde att SVT därmed inte gjort en rimlig saklighetskontroll och att inslaget därför strider därför mot kravet på saklighet.

SVT Programetikks kommentar: Det är alltid viktigt att kontrollera innehållet i pressmeddelanden och särskilt viktigt blir det när pressmeddelandet kommer från en intresseorganisation som LO.

RAPPORT – BESKRIVNING AV TYSKT PARTI FRIADES

FRIAT: Rapport, SVT1, 2016-03-13, kl. 19.30, inslag om tyska delstatsvalet 2016; fråga om opartiskhet och saklighet flyktingläger; fråga om saklighet. Dnr. 16/00381.

Inslaget var en direktrapport om det tyska delstatsvalet med anledning av att den första vallokalundersökningen hade kommit.

En anmälare ansåg att partiet Alternative für Deutschland (AfD) felaktigt benämndes som högerextremt och populistiskt och att det borde framgå att Det var det kristdemokratiska partiet CDU som ansåg detta. Eftersom detta inte framkom ansåg anmälaren att benämningen också innebar ett ställningstagande mot AfD.

Kommentaren löd bl. a: *”Ja det kom ljudliga suckar här på kristdemokraternas, CDU:s valvaka i Magdeburg där jag är. För det visar sig att det nya högerpopulistiska partiet Alternativ för Tyskland som helt vill stoppa flyktingar till Tyskland, det har fått, i de här vallokalsundersökningarna, bättre resultat än i opinionsundersökningarna, tolv, tio, och här i Sachsen-Anhalt, 21,5 procent av rösterna och de två stora partierna, kristdemokraterna och också socialdemokraterna går tillbaka i de här delstatsvalen, i de tre delstatsvalen.”(...)* *”Ja, Angela Merkel kommer att sitta kvar i förbundsregeringen men hon kommer att ha en press inom partiet och från andra att minska flyktinginvandringen, flyktingtillströmningen, till Tyskland utifrån de här valresultaten som de ser ut just nu.”*

Till SVT:s yttrande bifogades ett stort antal faktauppgifter till grund för analysen inslaget. SVT framhöll även att partiet inte heller omnämndes som högerextremt utan högerpopulistiskt. Formuleringen kom inte heller från det tyska kristdemokratiska partiet CDU som anmälaren anförde utan är den vedertagna benämning som används av tysk media när partiet beskrivs i korta ordalag. Beskrivningen av AfD som högerpopulistiskt är också den som oftast används i internationella, tyska och svenska uppslagsverk.

Mot bakgrund av det som SVT anförde i yttrandet bedömde nämnden att uttalandet om AfD, i det aktuella sammanhanget, inte strider mot kravet på opartiskhet eller saklighet.

RAPPORT – UPPGIFT OM FLYKTINGANTAL I OSÄKERT OMRÅDE FRIADES

FRIAT: Rapport, SVT1, 2016-02-08, kl. 19.30, inslag om flyktingläger; fråga om saklighet. Dnr. 16/00381.

En anmälare ifrågasatte att det i inslag och löp gavs olika uppgifter om antalet flyktingar i samma område. I löp och påannonsering sades att det fanns 70 000 människor i flyktingläger, unika bilder inifrån Syrien och i inslaget sade reportern: *”Ja det här är ett osäkert område och den enda organisation som egentligen kan resa in i det här lägret det är den stora turkiska hjälporganisationen IHH som gör ett avgörande arbete med sina mat- och brödleveranser, man bakar till exempel 100 000 bröd varje dag. Och vi har fått ett unikt filmmaterial av dem som visar hur de här kanske 40 000 människorna bor och vilken verklighet de lever i...”*

I yttrandet framförde SVT att det fanns ett stort antal människor på flykt i området under de dagar som rapporteringen ägde rum, speciellt med anledning av bombningarna av Aleppo och att det vid tidpunkten fanns många olika uppgifter om antal personer på flykt och att uppgifterna varierade av många olika orsaker som hur områdena begränsades, flyktingar som fanns i officiella läger, flyktingar i tillfälliga läger eller boplatser osv. Fram till sändningstillfället fanns ingen känd specifik siffra för det

begränsade området. Som jämförande siffra framhölls dock i yttrandet att det enligt UNHCR (december 2015) fanns 2,5 miljoner registrerade syriska flyktingar i Turkiet. I Syrien var 6,5 miljoner människor på flykt inom landet.

SVT skrev vidare att det kunde diskuteras om löptexten borde ha formulerats annorlunda. Men att redaktionen vid tillfället uppfattade siffran som korrekt. Uppgiften var svår att verifiera i efterhand eftersom det handlade om människor som förflyttade sig i ett oroligt område. SVT bedömde dock att antalet inte var en avgörande sakuppgift i sammanhanget eftersom den uppskattade siffran avsåg ett till del odefinierat gränsområde och var betydligt mindre än hur många människor som verkligen befann sig på flykt i officiella eller tillfälliga flyktingläger i Turkiet och Syrien.

Granskningsnämnden bedömde, mot bakgrund av vad SVT anfört i sitt yttrande, att det anmälaren tar upp inte medför att inslaget strider mot kravet på saklighet och friade inslaget.

SKILDNING AV MORD I VECKANS BROTT STRED INTE MOT PRIVATLIVSREGELN

FRIAT: *Veckans brott*, 2016-01-12 och 2016-02-09, SVT1, inslag om en skottlossning och inslag om en mordrättegång; fråga om opartiskhet, saklighet och respekt för privatlivet. Dnr. 16/00150, 154 och 426.

Tre inslag i Veckans brott var anmälda. SVT ombads endast yttra sig över inslaget om en skottlossning på en krog i Husby i södra Stockholm. I det inslaget beskrevs en uppgörelse mellan kriminella där två personer skjutits, den ena till döds. En 23-årig man dömdes till livstids fängelse för mord men hans advokat hävdade att han var oskyldig. Bland annat lyfte advokaten fram att det saknades teknisk bevisning. Varvat med intervjun med försvarsadvokaten visades en rekonstruktion av skottlossningen. Efter inslaget diskuterade programledaren och den återkommande kriminologiprofessorn fallet. Bland annat sa professorn att *"Jag är benägen att hålla med advokaten. Det är bra tunt alltså. Det här tror jag med säkerhet kommer bli ett resningsärende."*

En anmälare som var förälder till den person som sköts till död vid skottlossningen på restaurangen anförde att inslaget var både osakligt, partiskt och innebar ett intrång i privatlivet. Inslaget framstod som en kampanj från försvarets sida som SVT okritiskt förmedlade. Det framgick till exempel inte att det överlevande skottoffret hade pekat ut och namngivit skytten. Dessutom hade rekonstruktionen av mordet varit mycket uppsplitande att se. Trots detta hade de anhöriga inte förvarnats om sändningen.

SVT skrev i sitt yttrande att inslaget klagjorde att både tingsrätt och hovrätt funnit tillräckligt starka skäl för fällande dom. Professorn resonerade även kring om prövningstillstånd skulle beviljas, vilket borde ses som ett ifrågasättande av försvarsadvokatens resonemang. Därav kunde inslaget inte ses som partiskt.

SVT uttrycket även sin förståelse över att det kunde vara påfrestande att se rapportering i media som berör en närståendes död. Det fanns dock ett stort allmänt intresse att berätta om denna typ av brottslighet. Rekonstruktionen var gjord på ett sådant sätt att gärningsmän och offer inte kunde identifieras av andra än de som redan kände till deras identitet, till exempel användes varken namn eller bild.

Granskningsnämnden ansåg att SVT genom utformningen av det inslag som handlade om skottlossningen gjort vad som rimligen kunde krävas för att det aktuella brottsoffret inte skulle kunna identifieras av en större krets än den som redan kände till de aktuella omständigheterna. Inslaget stred därför inte mot bestämmelsen om respekt för den enskildes privatliv.

Likaså ansåg inte nämnden att beskrivningen av fallet brast i saklighet och opartiskhet. De personligt präglade ställningstagande som kriminologiprofessorn gjorde medförde inte i sig att SVT åsidosatte kraven på opartiskhet och saklighet, då han medverkade som programmets återkommande expert.

INSLAG I AGENDA OM ORON I SVERIGE FRIADES

FRIAT: Agenda, 2016-02-14, inslag om människors oro för tillståndet i Sverige; fråga om opartiskhet och saklighet. Dnr. 16/00548

Utifrån en undersökning från ett opinionsinstitut om tillståndet i Sverige sändes ett inslag i Agenda om oron kring ett planerat asylboende utanför Göteborg. En person (NN) uttalade sig om att folk var oroliga över att hundratals asylsökande kunde komma att trängas på en liten yta. Bland annat sa NN; *"jag menar, jag har barn och, helst vill jag inte att de ska bo här, men jag förstår att de måste bo nånstans. Man vill ju gärna hjälpa till men man vill inte ha dem i sin trädgård. Hela situationen i Sverige just nu är ju rätt kaosartad."*

Inslaget anmäldes av en tittare som ansåg att NN framställdes som motståndare till flyktingmottagande, vilket inte stämde. NN hade startat en sida i sociala medier för att välkomna flyktingar till området. Den två timmar långa intervjun var enligt anmälaren hårt nedklippt och manipulerad, vilket gjort att NN nu citerades på rasistiska sidor på nätet.

SVT yttrade sig om inslaget och anförde att inget av vad NN sagt hade tagits ur sitt sammanhang. Av tidsskäl hade inslaget kortats så att en avslutande sekvens som handlade om NN:s grupp i sociala medier tagits bort. Redaktionen bedömde inte att detta förändrade de sakförhållanden som NN beskrev.

Nämnden konstaterade att det visserligen i inslaget inte framgick på vilket sätt NN engagerat sig i frågan om flyktingmottagning. Nämnden kunde dock inte finna att inslaget stred mot kraven på opartiskhet och saklighet. Inslaget friades därmed.

OENIG NÄMND FRIADE BAKOMFILM

FRIAT: K Special: Extramaterial, 2016-03-11, SVT2, kl. 20.00, dokumentär om en filminspelning; fråga om mediets genomslagskraft. Dnr. 16/00760

Dokumentären handlade om skapandet av en italiensk maffiafilm och innehöll bland annat följande våldsamma scener.

En man hotade en kvinna med pistol. Hon föreföll vara rädd och hade blod i ansiktet. Mannen tog bort sin hand från hennes ansikte varpå kvinnan sakta sjönk ner på golvet. Scenen bröts av att någon sa tack. Därefter visades samma sak igen men från en annan kameravinkel och med en kameraman och en ljudbom i bild.

En man stod med en spade och grävde intill något som såg ut som en död person insvept i ett vitt lakan. Lakanet var färgat rött i höjd med bröstet och halsen. En ur filmteamet skymtade i bild med en flaska teaterblod.

En man gick med sitt vapen draget mot en man som låg till synes skadad på marken. Bakom mannen kom en ljudtekniker in i bild och skymde sikten. Till vänster i bild stod en ur inspelningsteamet och höll upp en svart skiva. Mannen med det dragna vapnet tog upp ett järnrör och slog mannen på marken över benet. Scenen bröts av att stora delar av inspelningsteamet klev in i bild.

Anmälaren anser att programmet innehöll flera våldsamma scener och att det inte borde ha sänts på en tid då barn kan antas titta på tv.

SVT skrev i sitt yttrande att ett ämne som faller inom ramen för *K Specials* uppdrag är bildtolkning, och att syftet med att sända dokumentären *Extramaterial* var att problematisera och reflektera kring bildens påverkan på människan.

Filmen visade också hur det rent praktiskt går till att producera så kallad actionfilm, hur man till exempel fejkar en skada med röd färg från en flaska, eller hur en skådespelare simulerar smärta vid ett slag. Det var tydligt redan från början av *Extramaterial* att det var en bakomfilm som sändes. Under de första tre minuterna syntes kameror, mikrofoner och inspelningsteamet i bild och med hjälp av flera skyltar beskrevs att det handlade om en filminspelning där fiktion skapas.

Syltar användes sedan genomgående i filmen, som ett berättartekniskt grepp, för att beskriva regissörens reflektioner under arbetets gång. Genomgående visades hela inspelningsplatser där allt som normalt inte syns i en film tydligt framkom som till exempel mikrofoner, kablar, lampor, monitorer, inspelningsteam etc. i förgrunden av bilden. SVT anser att det framgår att inget skrämmande innehåll visades i underhållningssyfte utan filmen förklarade snarare visuellt, och tekniskt, hur det går att till att skapa så kallad actionfilm.

Det kan diskuteras om det borde ha varnats för bilder som eventuellt kunde verka skrämmande. SVT anser dock att en ung publik får verktyg att förstå vad det innebär när en scen, som kan upplevas som obehaglig, skapas och i det här sammanhanget verkligen inte är det.

Den aktuella bestämmelsen gällande televisionens särskilda genomslagskraft tillämpas bland annat vid bedömningen av program som innehåller våld. Nämnden tillämpar en strängare bedömning för program eller inslag som sänts före kl. 21.00.

I sitt beslut skriver granskningsnämnden att programmet sändes vid en tidpunkt då varsamhet ska iakttas i fråga om våldsskildringar. Enligt nämndens mening förekom det scener som kunde verka skrämmande för barn. Sekvenserna ingick dock i ett tydligt sammanhang där det bland annat redogjordes för skapandet av de aktuella scenerna. Mot denna bakgrund anser nämnden att sändningen inte strider mot bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft.

Tre ledamöter (av sju) var skiljaktiga och anser att programmets borde fällas även om sekvenserna ingick i ett sammanhang där det bland annat redogjordes för skapandet av de aktuella scenerna.

Informationsbrev från SVT Programetik, Sveriges Television, 105 10 Stockholm

E-post: programetik@svt.se, Tel: 08-784 56 78

Om du fått detta infobrev står du även på e-postlistan för nästa.

Nya SVT-prenumeranter kan anmäla sig till programetik@svt.se!